

Príspevky k dejinám francouzské filozofie společnosti*

Docentka Masarykovy univerzity Ivana Holzbachová se ve své práci věnuje třem francouzským myslitelům: Montesquieuovi, Voltairovi a Durkheimovi, jejichž pojetí společnosti studuje ve třech oddělených kapitolách. Výběr tématu vychází z autorčina dlouhodobého zájmu o francouzskou školu Annales. Durkheim a Voltaire jsou totiž často zmiňováni jako předchůdci této školy, přičemž Voltairovo pojetí dějin je vhodné dát do souvislosti s přístupem jeho současníka Montesquieua. Autorka rovněž sleduje vývoj myšlenky pokroku v 18. a 19. století tak, jak se jeví v dílech vybraných filozofů.

První část práce věnovaná Montesquieuovi se nejdříve zabývá metodou, kterou Montesquieu používá ve svých dílech věnovaných společnosti, poté následuje přehled Montesquieuova pojetí společnosti a organizace státu. Autorka předkládá a komentuje názory (např. E. Cassirera, R. Arona, H. Arendtové, L. Althussera, A. Cambiera) na francouzského filozofa, zdůrazňuje přitom Montesquieuovo pojetí umírněného státu, v němž napětí mezi jednotlivými složkami vytváří dynamickou rovnováhu.

Ve druhé části práce se autorka věnuje Voltairovu pojetí historie a společnosti, vychází přitom zejména z Voltairova díla *Esej o lidských mravech a duchu zákonů*. Voltairovo chápání obecných dějin je doplněno současnými komentáři Voltairova pojetí (např. J. Lefranca, R. Pomeaua, J. Marchandové). Na rozdíl od svých předchůdců se Voltaire snažil o vypracování dějin civilizací a neomezoval se na chronologický výčet událostí. Obecně lze ve Voltairově pojetí dějin rozlišit dvě protichůdné tendence: statickou koncepci ne-

dějin jako vývoje ducha. Navzdory nedostatkům ve Voltairových historických dílech (nepřesné citování, zkreslená interpretace, „osvětový“ hodnotící charakter výkladu dějin) jsou jeho práce významným milníkem evropské historiografie.

Ve třetí části se autorka zbývá Durkheimovým dílem. Nejdříve se věnuje Durkheimovu pojetí sociologie a jejímu vztahu k filozofii a speciálním vědám. Podle Durkheima má sociologie přinášet objektivní poznání o objektivních společenských jevech, v tomto aspektu se má podobat přírodním vědám. Při zkoumání společnosti se Durkheim zaměřuje na nejstabilnější jevy, především na právo, protože o něm máme nejvíce písemných památek. Durkheim zdůrazňuje individuální a společenský charakter lidské bytosti, jimž odpovídají morálka a náboženství na jedné straně a rozum na straně druhé.

Autorka pracuje s obsáhlou bibliografií věnovanou třem studovaným myslitelům. Komentáře doplňuje vlastním zhodnocením jednotlivých autorů i dílčích témat. Práce Ivany Holzbachové obecně upozorňuje na starší francouzskou filozofii, jež není českému čtenáři detailně známá, i vzhledem k absenci překladů některých zásadních textů.

D. Pichová

* Masarykova univerzita, Brno 2011, 168 s.